

گزارش

محسنی‌اژه‌ای:

به خود ببالید که عوامل دشمن را شناسایی و مجازات می‌کنید

رئیس قوه قضائیه گفت: مسئولان قضائی در سراسر کشور، در چارچوب قانون، هر کاری را که منجر به تقویت انسجام ملی می‌شود، در دستور کار قرار دهند. مواظ باشیم از کمک‌کردن به مردم و حمایت‌کردن از مردم، لحظه‌ای غافل نشوییم و درنگ نکنیم. مقامات قضائی در صفوف خدمات‌رسانی به مردم هستند؛ بنابراین از هر کاری که سبب کاستن از مشکلات مردم می‌شود، مضایقه نکنیم. به گزارش مرکز رسانه قوه قضائیه، حجت‌الاسلام محسنی‌اژه‌ای، دیروز طی سخنانی در نشست شورای عالی قوه قضائیه با رؤسای کل دادگستری و دادستان‌های مراکز استان‌ها، ضمن قدردانی از زحمات و خدمات همه مقامات و مسئولان قضائی در سراسر کشور، اظهار کرد: جمهوری اسلامی ایران، همچنان زنده و پویا و انقلابی است و جبهه استکبار با تمامی توطئه‌هایی که در حدود نیم‌قرن به کار بسته، توفیقی نیافته است. آمریکای جایتکار در جریان جنگ تحمیلی ۱۲روزه مستقیم به میدان آمد و سوکولی جانی‌تکار و غاصبش یعنی رژیم صهیونی را با انبوهی از تجهیزات و ادوات به مصاف فرستاد، اما با تمامی تمهیداتی که چیده بودند باز هم شکست خوردند و تقاضای آتش‌بس کردند. امروز مغفورترین رژیم در سراسر جهان، رژیم صهیونی است و این نفرت، عالم‌گیر شده است.

رئیس قوه قضائیه ادامه داد: در جنگ تحمیلی ۱۲روزه، زخم کاری بر سر شیططان بزرگ، آمریکا و دنباله‌رو او یعنی رژیم صهیونی وارد آوردیم؛ فلذا دشمن زخم‌خورده، بیکار نمی‌نشیند و علیه ما و اتحاد و انسجام ملی ما توطئه می‌کند.

رئیس دستگاه قضا ضمن برشمردن الزامات تقویت انسجام و وحدت ملی، تصریح کرد: مقامات قضائی در سراسر کشور، در چارچوب قانون، هر کاری را که منجر به تقویت انسجام ملی می‌شود، در دستور کار قرار دهند. مواظب باشیم از کمک‌کردن به مردم و حمایت‌کردن از مردم، لحظه‌ای غافل نشوییم و درنگ نکنیم. مقامات قضائی در صفوف مقدم خدمات‌رسانی به مردم هستند؛ فلذا از هر کاری که سبب کاستن از مشکلات مردم می‌شود، مضایقه نکنیم.

رئیس قوه قضائیه با اشاره به اهمیت خنثی‌کردن توطئه‌های دشمن برای مخدوش‌کردن انسجام ملی، خطاب به مقامات قضائی در سراسر کشور گفت: شما مقامات قضائی، به خود ببالید که عوامل دشمن را شناسایی و مجازات می‌کنید. عامل دشمن صرفا آن عنصری نیست که اقدام ایدایی می‌کند، بلکه آن کسی که ایجاد نفاق در جامعه می‌کند نیز خواسته یا ناخواسته، عامل دشمن است، آن کسی که با آگاهی و از روی عمد، به معیشت مردم فشار وارد می‌کند نیز خواسته یا ناخواسته، عامل دشمن است.

وی گریزی نیز به مبحث ناهنجاری‌های اجتماعی زد و بیان کرد: مؤکداً و مجدداً تأکید دارم که مقامات قضائی ذی‌صلاح در سراسر کشور از دستگاه‌های اطلاعاتی و انتظامی بخواهند که نسبت به شناسایی جریان‌ات سازمان‌یافته و مرتبط با بیگانه که مبادرت به ارتکاب و توسعه ناهنجاری‌های اجتماعی از قیبل بی‌حجابی و برهنگی می‌کنند، اهتمام مضاعف داشته باشند. پس از شناسایی و معرفی عناصر این جریان‌ات، مقامات قضائی، وفق قانون، با آنها برخورد کنند. باید توجه داشت که دست‌اندرکاران این قبیل جریان‌ات، با برنامه پیش می‌روند، فلذا ما نیز باید برای مقابله، با برنامه اقدام کنیم.

محسنی‌اژه‌ای در ادامه با طرح مسائلی کاربردی و تخصصی در حوزه محاکم، در ضمن تبیین و تشریح قانون ناظر بر «چک»، مصوب سال‌های ۱۳۱۱ و ۱۳۷۵ اظهار کرد: ابهاماتی در قضیه «تأخیر تأدیه در فقره چک» وجود دارد؛ ابهاماتی که سبب می‌شود مراجع قضائی بعضاً در قضیه تأخیر تأدیه چک، آرای متفاوتی صادر کنند. این جمعیت تشخیص صصلحت، درخواست تفسیر شده است؛ باید مشخص شود که مبنای محاسبه تأخیر تأدیه، مبتنی بر تورم سالانه است یا مبتنی بر تورم نقطه به نقطه است. البته برخی مسائل دیگر نیز در این رابطه وجود دارد؛ علی‌ایحال نحوه محاسبه تأخیر تأدیه، موضوع بسیار مهمی است، چنانچه نتوانیم در این فقره، مسئله را حل کنیم، شاید نیاز به اصلاح قانون باشد. فلذا شما مقامات قضائی بر مبنای تجربیاتی که در محاکم، ناظر بر تأخیر تأدیه چک وجود دارد، پیشنهادتان خود در این قفقه و به‌طور کلی مبحث تأخیر تأدیه را ظرف یک ماه ارسال کنید تا ما مراتب را پس از مطالعه، در اصلاحیه مندرج کنیم. وی در ادامه این نشست، با اشاره به فرایند تدوین و تصویب نسخه ارتقا‌یافته سند تحول و تعالی قضائی و جلب نظر نخبگان داخل و خارج از دستگاه قضا برای این منظور گفت: از دست‌اندرکاران پیشبرد و عملیاتی‌کردن سند تحول و تعالی قضائی کمال قدردانی را دارم و مؤکداً تأکید می‌کم که تمامی مقامات قضائی نسبت به عملیاتی‌کردن مفاد سند ارتقا‌یافته تحول و تعالی اهتمام ویژه داشته باشند.

او همچنین تصریح کرد: درخصوص تنظیم گزارش عملکرد پنج‌ساله قوه قضائیه نیز مقامات قضائی ذی‌صلاح در سراسر کشور اهتمام داشته باشند که داده‌ها و آمار متقن را برای درج در این گزارش ارائه کنند.

محسنی‌اژه‌ای در ادامه با اشاره به طرح مبحثی با عنوان «دعای واهی» در برخی از محافل، گفت: باید توجه داشت که هر دعوی و شکایتی که منع تعقیب یا قرار موقوفی تعقیب یا حکم برائت می‌خورد، اطلاق «واهی» را نداشته باشیم؛ به هر ترتیب ممکن است فردی بر مبنای ادله‌ای که دارد، دعوائی را اقامه یا شکایتی را طرح کند، اما در ادامه مسیر دادرسی، حکم برائت یا موقوفی تعقیب صادر شود. البته نباید کتمان کرد که عده‌ای نیز با شاهد دروغین یا با اغراضی خاص ازجمله به تعویق ندادن امری، مبادرت به طرح و اقامه دعوا و شکایت می‌کنند. رئیس قوه قضائیه با ادامه با اشاره به محذوریات‌های بودجه‌ای و اعتباری را دستگاه قضا، گفت: با محدودیت‌های اعتباری مواجه‌ایم؛ فلذا تکمیل پروژه‌هایی را که وجودشان ضروری است و وجودشان کار مردم را بیشتر پیش می‌برد، در اولویت قرار دهید.

رئیس دستگاه قضا تأکید کرد: مقامات قضائی در سراسر کشور، در راستای تسریع در پیشبرد امورات قضائی و حقوقی مردم، در مراجع و مراکز مربوطه حضور میدانی داشته باشند و در راستای رفع مسائل مردم، محیط شئون‌ات و استقلال قضائی، با سایر مقامات استانی، هم‌گرایی و تعامل داشته باشند. حضور میدانی برخی مقامات قضائی در استان‌های مختلف حقیقتاً قابل توجه است. در برخی استان‌های دیگر نیز باید این موضوع یعنی حضور و نظارت میدانی و فعال‌بودن در موضوعات مرتبط تقویت شود.

وی در پایان، حکم‌فرمایی انضباط در مراجع قضائی را یک اصل بسیار مهم دانست و با کمر گذاشتن بر این رابطه، گفت: چنانچه فرد یا افرادی به مرجع قضائی دعوت می‌شوند اما مشکلی برای قاضی پیش می‌آید که نمی‌تواند حضور یابد، حتماً با جایگزین برای آن قاضی بگذارید یا به مدعوین اطلاع دهید که مراجعه نکنند تا معطل نشوند و از سایر امورات‌شان بازمانند.

مهدی بازرگان: نمایندگان ایران، روسیه و چین پیش از نشست آتی

شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در وین، با مدیرکل آژانس، رافائل گروسی، دیدار و درباره دستور کار نشست گفت‌وگو کردند. میخائیل اولویانو، نماینده روسیه، پس از این دیدار تأکید کرد که ایران، روسیه و چین نقش اصلی و تعیین‌کننده در پرونده هسته‌ای ایران دارند و عملاً درباره روند پیشرفت امور تصمیم‌گیری می‌کنند. او افزود که سه کشور اروپایی شامل بریتانیا، آلمان و فرانسه حق دارند دیدگاه خود را مطرح کنند، اما توانایی آنها برای ایفای نقش مثبت محدود و مورد تردید است. هم‌زمان، سرگئی لاوروف و عباس عراقچی، وزرای خارجه روسیه و ایران درباره وضعیت پرونده هسته‌ای کشورمان در شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی گفت‌وگو کردند. در این گفت‌وگو، بر تعهد متقابل برای اجرای بدون قید و شرط قرارداد شراکت راهبردی جامع بین روسیه و ایران که از دوم اکتبر به اجرا درآمد نیز تأکید شد.

در س‌وی دیگر ماجرا، وزرای امور خارجه تروئیسکای اروپایی، شامل «یوهان وادوفول» (آلمان)، «ژان نولن بارو» (فرانسه) و «ایوت کوپر» (انگلیس) نیز در حاشیه نشست گروه هفت، در دیداری سه‌جانبه درباره برنامه هسته‌ای ایران رایزنی کردند. وزارت خارجه آلمان اعلام کرد وادفول تأکید کرده که پس از فعال‌سازی مکانیسم اسنپ‌بک، همچنان بر عهده ایران است که شفافیت واقعی در برنامه هسته‌ای خود را تضمین کند.

این در حالی است که ایران بارها تأکید کرده که در زمینه هسته‌ای شفافیت لازم را رعایت کرده و اقدامات غیرقانونی برخی کشورهای غربی روند همکاری‌ها را مختل کرده است. ایران همچنین اعلام کرده است که با فعال‌سازی اسنپ‌بک، کشورهای اروپایی عملاً خود را از پرونده هسته‌ای ایران کنار کشیده‌اند و دیگر نقشی در این موضوع نخواهند داشت. دیگر محورهای نشست، وضعیت امنیتی غرب آسیا و حمایت قوی اروپایی‌ها از اوکراین بوده است. نشست جدید شورای حکام قرار است بین ۲۸ تا ۳۰ آبان‌ماه در وین برگزار شود و بررسی پرونده هسته‌ای ایران، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین محورهای دستور کار، مورد توجه تمام کشورهای عضو خواهد بود. این دیدار پیش از نشست، فرصتی برای هماهنگی مواضع سه کشور و شکل‌دهی به چارچوب گزارش آژانس بود.

چرا نشست پیش‌رو مهم است

نشست آتی شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چراکه نخستین جلسه این نهاد پس از پایان قطع‌نامه ۲۲۳۱ شورای امنیت و فعال‌سازی مکانیسم اسنپ‌بک از سوی تروئیکای اروپایی است. این دو رویداد، همراه با واکنش‌های متناقض کشورهای ذی‌ربط، فضای بسیار پیچیده و بی‌سابقه‌ای را برای نشست ایجاد کرده است. ایران، روسیه و چین معتقدند با پایان قطع‌نامه ۲۲۳۱، پرونده هسته‌ای ایران باید از حالت ویژه خارج شود و به‌عنوان پرونده‌ای عادی مورد بررسی قرار گیرد؛ درحالی‌که اروپایی‌ها و آمریکا مدعی هستند که اسنپ‌بک نشان می‌دهد پرونده همچنان ویژه است. این تضاد مواضع، بلاتکلیفی و حقوقی پی‌سافه‌ای ایجاد کرده است و اهمیت نحوه برخورد گروسی و آژانس را برجسته می‌کند؛ چراکه گزارش و رویکرد او می‌تواند مسیر همکاری‌های آینده ایران با آژانس را تعیین کند. حال دو عضو دائم شورای امنیت یعنی چین و روسیه همسو با قرائت ایران معتقدند قطع‌نامه‌های گذشته فاقد اعتبار هستند؛ درحالی‌که تروئیکای اروپا و آمریکا، نظراتی مخالف دارند. این وضعیت منجر به بلاتکلیفی حقوقی بی‌سابقه‌ای شده و از منظر عملی، تعیین تکلیف پرونده را دشوار می‌کند. نامه مشترک ایران، روسیه و چین در ۲۸ آگوست و سپس نامه ۱۸ اکتبر به رئیس شورای امنیت، موضع قاطع این سه کشور را نشان می‌دهد که بازگشت قطع‌نامه‌های لغوشده غیرقانونی است و هیچ الزام حقوقی بین‌المللی برای اعضا ایجاد نمی‌کند. بن‌د ۸ قطع‌نامه ۲۲۳۱ چهار عنصر کلیدی دارد که مشتمل بر منقضی‌شدن کلیه مفاد، عدم اجرای مجدد قطع‌نامه‌های لغوشده، خامه بررسی برنامه هسته‌ای ایران و حذف موضوع عدم اشاعه از دستور کار است. در عمل، ایران و متحدانش تنها به دو عنصر اول اشاره کرده‌اند و عدم بازگشت قطع‌نامه‌ها و حذف کامل موضوع از دستور کار هنوز محل اختلاف است.

در بعد اجرایی، پس از تکمیل روند اسنپ‌بک، سخنگوی سازمان ملل اعلام کرد که شش قطع‌نامه علیه ایران بازگشته و کمیته تحریم ۱۳۲۷ قطع‌نامه شده است. ایران و روسیه این اقدام را نقض منشور سازمان ملل دانسته‌اند و آن را همسو با کشورهای غربی می‌دانند. به رغم ادعای غرب، سؤال اصلی این است که آیا روسیه، چین و دیگر کشورها عملاً این قطع‌نامه‌ها را نقض خواهند کرد، مثلاً از طریق فروش تجهیزات فناوری‌های موشکی. گزارش سی‌ان‌ان درباره فرود سازمان ملل متحد از زمان حملات تجاوزکارانه رژیم صهیونیستی و آمریکا به تأسیسات هسته‌ای ایران در جریان جنگ ۱۲روزه، نتوانسته وضعیت ذخایر اورانیوم با غنای ۶۰ درصد ایران را راستی‌آزمایی کند. آن‌طور که ایسنا نقل کرده، در این گزارش که به رویت آسوشیتدپرس رسیده، آمده است: «باید فوراً به وضعیت این مواد با غنای بالا رسیدگی شود». براساس آخرین گزارش آژانس در سپتامبر، ایران ۴۴۰۹ کیلوگرم اورانیوم با غنای ۶۰ درصد در اختیار دارد. رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، در گفت‌وگوی اخیر خود با آسوشیتدپرس مدعی شده بود در صورتی که ایران تصمیم به نظامی‌سازی برنامه هسته‌ای خود بگیرد، ذخایر لازم برای تولید چندین سلاح هسته‌ای را در اختیار دارد، اما تأکید کرده بود که این به معنای آن نیست که ایران در حال حاضر چنین سلاحی دارد. ایران نیز همواره تأکید کرده است برنامه هسته‌ای‌اش ماهیت صلح‌آمیز دارد. در گزارش محرمانه آژانس اتمی همچنین آمده که ایران هنوز اجازه دسترسی بازرسان آژانس به سایت‌هایی را که آسیب دیده‌اند، نداده است. خبرگزاری رویترز نیز خبر داد که آژانس اتمی دو گزارش فصلی درباره ایران به کشورهای عضو ارسال کرده است. رویترز به نقل از آژانس اتمی ادعا کرد میزان اورانیوم با غنای بالای تولید یا انباشته‌شده توسط ایران «موضوعی نگران‌کننده» است. آژانس اتمی همچنین با تأکید بر لزوم ازسرگیری راستی‌آزمایی‌ها آورده است: «عدم دسترسی آژانس به این مواد هسته‌ای در ایران به مدت پنج ماه به این معناست که فرایند راستی‌آزمایی بسیار از موعد مقرر گذشته است».

آژانس: پس از جنگ قادر به راستی‌آزمایی ذخایر اورانیوم ایران نبوده‌ایم

رسانه آمریکایی روز چهارشنبه و با استاد به نسخه‌ای از گزارش محرمانه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که به دست این رسانه رسیده است، ادعا کرد که این فرود سازمان ملل متحد از زمان حملات تجاوزکارانه رژیم صهیونیستی و آمریکا به تأسیسات هسته‌ای ایران در جریان جنگ ۱۲روزه، نتوانسته وضعیت ذخایر اورانیوم با غنای ۶۰ درصد ایران را راستی‌آزمایی کند. آن‌طور که ایسنا نقل کرده، در این گزارش که به رویت آسوشیتدپرس رسیده، آمده است: «باید فوراً به وضعیت این مواد با غنای بالا رسیدگی شود». براساس آخرین گزارش آژانس در سپتامبر، ایران ۴۴۰۹ کیلوگرم اورانیوم با غنای ۶۰ درصد در اختیار دارد. رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، در گفت‌وگوی اخیر خود با آسوشیتدپرس مدعی شده بود در صورتی که ایران تصمیم به نظامی‌سازی برنامه هسته‌ای خود بگیرد، ذخایر لازم برای تولید چندین سلاح هسته‌ای را در اختیار دارد، اما تأکید کرده بود که این به معنای آن نیست که ایران در حال حاضر چنین سلاحی دارد. ایران نیز همواره تأکید کرده است برنامه هسته‌ای‌اش ماهیت صلح‌آمیز دارد. در گزارش محرمانه آژانس اتمی همچنین آمده که ایران هنوز اجازه دسترسی بازرسان آژانس به سایت‌هایی را که آسیب دیده‌اند، نداده است. خبرگزاری رویترز نیز خبر داد که آژانس اتمی دو گزارش فصلی درباره ایران به کشورهای عضو ارسال کرده است. رویترز به نقل از آژانس اتمی ادعا کرد میزان اورانیوم با غنای بالای تولید یا انباشته‌شده توسط ایران «موضوعی نگران‌کننده» است. آژانس اتمی همچنین با تأکید بر لزوم ازسرگیری راستی‌آزمایی‌ها آورده است: «عدم دسترسی آژانس به این مواد هسته‌ای در ایران به مدت پنج ماه به این معناست که فرایند راستی‌آزمایی بسیار از موعد مقرر گذشته است».

در آستانه نشست شورای حکام، مسیر تعامل ایران و آژانس مبهم‌تر از همیشه شده است

نقطه کور

واقع‌بینانه، می‌تواند از فشارهای حقوقی و سیاسی غرب بکاهد و همکاری خود با آژانس را محدود به چارچوب‌های مشخص حفظ کند. در عین حال، هرگونه سیاسی‌کاری یا تلاش برای بازگرداندن پرونده به حالت ویژه، ممکن است تهران را به اتخاذ سیاست همکاری حداقلی با آژانس ترغیب کند؛ درحالی‌که تعلیق و ابهام موجود، فرصتی برای حفظ موازنه و جلوگیری از تحمیل فشارهای اضافی فراهم می‌کند. پایان برجام و اختلافات ناشی از فعال‌سازی اسنپ‌بک، روابط ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را وارد مرحله‌ای از ابهام و بی‌اعتمادی کرده است. در حال حاضر هیچ قانون یا پروتکل روشنی درباره بازرسی از تأسیسات هسته‌ای آسیب‌دیده یا بمباران‌شده وجود ندارد و همین خلا حقوقی موجب شده ایران نسبت به نیت و رفتار آژانس محتاط باشد. تهران معتقد است برخی اطلاعات بازرسی‌ها پیش‌تر به دست دشمنانش رسیده و در حملات خرابکارانه مورد استفاده قرار گرفته؛ از این‌رو، تردید در همکاری‌های میدانی کاملاً طبیعی است. از سوی دیگر، قرائت‌های متناقض کشورهای عضو شورای حکام درباره نحوه برخورد با پرونده ایران، فضای نشست آتی را مبهم و پرترش کرده است. در چنین شرایطی، هرگونه گزارش یا موضع‌گیری گروسی می‌تواند بر سطح همکاری ایران با آژانس تأثیر مستقیم بگذارد و مسیر آینده این پرونده حساس را تعیین کند.

کوروش احمدی: ایران باید هم‌زمان مسیر حقوقی و فنی با آژانس را دنبال کند و مانع از سوءاستفاده از بن‌بست در کار با آژانس شود
روزهای منتهی به نشست شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، حساس‌ترین پرونده هسته‌ای ایران در دستور کار است و همه بازیگران بین‌المللی تلاش می‌کنند جبهه‌بندی‌های خود را پررنگ کنند. کوروش احمدی در گفت‌وگویی با «شرق»، روند رویدادها و ابعاد سیاسی و حقوقی آن را تشریح کرد. او با اشاره به دیدار اخیر نمایندگان ایران، روسیه و چین با رافائل گروسی، مدیرکل آژانس گفت: «این دیدارها با گروسی احتمالاً برای چانه‌زنی بر سر متن گزارش آژانس است و اینکه به نحوی نباشد که دست غربی‌ها را برای فشار بیشتر بر شورای حکام برای ارجاع مجدد پرونده ایران به شورای امنیت تقویت کند؛ چون گزارش گروسی در این زمینه مهم است. اما گزارش‌کی که دیروز منتشر شد، حاوی مطلب خاص و فوق‌العاده‌ای نبود. در آن تنها تأکید شده مدت زیادی بدون اینکه آژانس قادر به انجام بازرسی‌ها باشد، سپری شده و از ایران خواسته شده که سریعاً اقدام به ارائه گزارش راجع به برنامه هسته‌ای خود کند و به بازرسان آژانس اجازه بازدید از سایت‌های هسته‌ای را بدهد. از طرفی، طبعاً خواش مسکو، پکن و تهران این است که پس از انقضای قطع‌نامه ۱۲۳۱، آژانس تنها می‌تواند پرونده ایران را در چارچوب موافقت‌نامه پادمان بررسی کند. باین‌حال، باید توجه داشت که از دید آژانس و شورای حکام، پرونده ایران همچنان ویژه است؛ چراکه آنها همچنان مدعی هستند برخی سایت‌ها و بعضی مواد و تجهیزات هنوز تعیین تکلیف نشده‌اند و به این خاطر پرونده ایران را عادی تلقی نمی‌کنند». این مفسر ارشد حوزه سیاست خارجی با تأکید بر بی‌سابقه‌بودن وضعیت کنونی، یادآور شد: شکاف آشکار میان اعضای دائم شورای امنیت درباره مشروعیت «اسنپ‌بک» و چگونگی ادامه رسیدگی به پرونده هسته‌ای ایران، شرایطی را ایجاد کرده که پیش از این سابقه نداشته است. به گفته این دیپلمات سابق کشورمان، «برای اولین بار است که سه عضو دائم بر وجود و الزامی‌بودن قطع‌نامه‌هایی تأکید دارند و دو عضو دائم دیگر موضع متفاوتی دارند؛ این وضعیت نوعی بی‌سابقه است و موجب بلاتکلیفی حقوقی شده است». او با اشاره به روند

مشابه در سال ۱۳۸۴ درباره ارجاع پرونده ایران به شورای امنیت افزود: «در آن زمان نیز عدم پایبندی ایران طی یک قطع‌نامه شورای حکام در ماه مهر اعلام شد. اما فوراً پرونده به شورای امنیت ارجاع داده نشد، بلکه در دو نشست بعد شورای حکام یعنی در ماه بهمن پرونده به شورای امنیت ارجاع داده شد. بنابراین اکنون آژانس نشست فوریه با بهمن پیش‌رو را نیز برای اقدام احتمالی در پیش دارد».

از منظر کارشناس حوزه بین‌الملل، محتوای گزارش گروسی درباره نحوه اقدام شورای حکام مهم است. او گفت: «در این زمینه دسترسی‌داشتن یا دسترسی‌نداشتن آژانس به برخی از تأسیسات مهم است و در این زمینه بود که توافق قاهره بین ایران و آژانس برای بازرسی‌ها امضا شد. ایران در چند هفته اخیر اقدام به دادن دسترسی به راکتور تحقیقاتی تهران و راکتور بوشهر کرده و در این زمینه شماری از بازرسان آژانس در تهران حضور داشته‌اند و از این طریق حتماً مذاکرات بین طرفین برای اقدامات بعدی هم در جریان بوده است. به‌طور طبیعی ایران حق را حملات اخیر حق داشته با احتیاط عمل کند و امکان‌دادن دسترسی در چنین شرایط فوق‌العاده‌ای نمی‌توانسته مانند مواقع عادی باشد».

او افزود: «اختلاف میان تهران، مسکو و پکن از یک سو و غربی‌ها از سوی دیگر، حول تغییر از بند ۸ قطع‌نامه ۲۲۳۱ است؛ این بند پیش‌تر قطع‌نامه‌های ایران را لغوشده اعلام کرده و قرار بود مطابق بند ۸ نیز موضوع هسته‌ای ایران از دستور کار شورا خارج شود». تحلیلگر حوزه برجام بیان کرد: «غربی‌ها مدعی هستند هم این قطع‌نامه‌ها برگشته‌اند و هم موضوع ایران همچنان در دستور کار است. اختلاف اصلی درباره مختمویه‌بودن قطع‌نامه‌ها و قرارداشتن یا قرارنداشتن موضوع ایران در دستور کار شورای امنیت است و این موضوعی است که همه بازیگران بر آن تمرکز دارند».

احمدی با اشاره به اقدامات غربی‌ها توضیح داد: «اگر پرونده ایران دوباره به شورای امنیت ارجاع داده شود، باز هم آمریکا، انگلیس و فرانسه بعید است بتوانند تحریم جدیدی اعمال کنند؛ زیرا این بار روسیه و چین بعید است مثل دفعه قبل یعنی از ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۹ اجازه تصویب قطع‌نامه‌های تحریمی جدیدی را علیه ایران بدهند. درباره قطع‌نامه‌هایی نیز که مدعی احیاشدن آنها هستند، چین و روسیه می‌توانند ایجاد مشکل کنند. مثلاً کار کمیته تحریم را با مشکل مواجه کنند و ازجمله تعیین رئیس کمیته تحریم قطع‌نامه ۱۳۲۷ را با مانع مواجه کرده و مانع ایجاد مجدد پل کارشناسی قطع‌نامه ۱۹۲۹ شوند و از این طریق ظرفیت غرب برای اعمال تحریم‌های موجود را محدود کنند».

دیپلمات پیشین کشور در سازمان ملل در بخش دیگری از گفت‌وگو به جنبه امنیتی وضعیت اشاره می‌کند و به «شرق» می‌گوید: «احیای قطع‌نامه‌های قبلی که از نظر غرب امری انجام‌شده است، موضوع را به لحاظ بین‌المللی وارد مدار سیاسی و امنیتی کرده و یک زمینه حقوقی بین‌المللی ایجاد کرده است. اسرائیل ممکن است بخواهد در چنین فضای سوءاستفاده‌های بیشتری بکند و فضا را برای عملیات نظامی مساعده تصور کند. البته آمریکا مایل به ورود به جنگ دیگری علیه ایران نیست، اما اگر بتواند مدعی اقدامات عملی در برنامه هسته‌ای ایران شود، احتمال اقدامات نظامی یا فشار نظامی بیشتر وجود خواهد داشت. البته اسرائیل همیشه متردد ماجراجویی‌های جدیدی است، اما مشکلس این است که بدون مجوز صریح واشنگتن نمی‌تواند دست به اقدام نظامی علیه ایران بزند. بنابراین هم مهارت دیپلماتیک برای ما و هم رهیز از دادن بهانه به دست دشمن و هم آمادگی نظامی اهمیت زیادی دارد». او ادامه داد: «تحركات اخیر غربی‌ها، مانند صدور بیانیه‌های FATF یا شورای اروپا و شورای همکاری خلیج فارس، درواقع ابزار فشار سیاسی است تا ایران را در مسیرهای دشواری قرار دهد». از منظر این کارشناس حوزه بین‌الملل، «وضعیت فعلی یعنی با توجه به حضور بازرسان آژانس در ایران فرصتی هم ایجاد می‌کند که ایران می‌تواند به حفظ تعامل فنی و حقوقی با آژانس، از ورود پرونده به مدار صرفاً سیاسی و امنیتی جلوگیری کرده و شرایط را برای مذاکرات فنی و کارشناسی بیشتر آماده کند. هرگونه کوتاهی در این زمینه، به نفع طرف‌های غربی و اسرائیل خواهد بود».

دیپلمات پیشین ایران درباره مسیر دیپلماسی نیز تحلیل کرد: «در مسیر دیپلماسی در وضعیت فعلی تا حدودی شاهد نوعی بن‌بست هستیم. اما با وجود توقف مذاکرات، فعلاً احتمال جنگ کم است؛ زیرا آمریکایی‌ها به دنبال جنگ مستقیم نیستند. تنها زمانی که بتوانند مدعی انجام اقدامات هسته‌ای مشخص و مستندی در ایران باشند، ممکن است به گزینه‌های نظامی فکر کنند. اسرائیل نیز فقط در صورت بازسازی توان نظامی‌اش و نیز تنها در صورت دریافت مجوز صریح از آمریکا ممکن است دست به اقدام نظامی بزند».

کارشناس حوزه بین‌الملل با تأکید بر ضرورت مدیریت فعال منازعه از طرف تهران متذکر شد: «ایران باید هم‌زمان مسیر حقوقی و فنی با آژانس را دنبال کند و مانع از سوءاستفاده از بن‌بست در کار با آژانس شود. این فرایند می‌تواند فضا را برای اقدام‌های فنی و پادمانی باز نگه دارد و مانع از آن شود که پرونده به ابزاری برای فشار سیاسی یا امنیتی تبدیل شود». در جمع‌بندی، احمدی یادآوری کرد: «وضعیت فعلی پیچیده و حساس است و نیازمند مهارت دیپلماتیک، تحلیل دقیق حقوقی و مدیریت فنی است. اگر تهران بتواند تعامل پادمانی و همکاری با آژانس را احیا کند، هم از فشار سیاسی کاسته خواهد شد و هم ممکن است امکاناتی برای انجام حداقل‌هایی در حوزه برنامه هسته‌ای در چارچوب حقوق بین‌الملل و معاهدات پادمانی فراهم شود. تجربه‌های گذشته نشان داده‌اند که توانایی ایران در مدیریت این فضای پیچیده، کلید کاهش خطرات احتمالی و حفظ استقلال عمل است».

بازتاب

دیپلماسی استانی، این قدرها هم بد نیست!

علی امیری

این روزها موج معناداری از انتقادات تند نسبت به برنامه دیپلماسی استانی وزارت امور خارجه متوجه عباس عراقچی و مجموعه تحت‌مدیریتش روانه می‌شود. البته گاهی یک موضوع بهانه است و عوامل دیگر و البته متعدد راه به انتقاد و البته فراتر از آن می‌برد. مجموعه رسانه‌های اصلاح‌طلب اساساً پس از آمدن دولت پزشکیان انتظار انتخاب وزیر خارجه‌ای از جنس و با بروز و ظهورهای محمدجواد ظریف را داشتند و از سوی دیگر، اتفاقات و البته گاه نامناسب برای شرایط دشوار این روزهای سیاست خارجی کشور می‌دانستند. از سوی دیگر، اتفاقات مهیب سال جاری، از جنگ و تهاجم به خاک کشور تا فعال‌شدن بند بازگشت تحریم‌ها در برجام و البته مواردی مثل اتفاقات منطقه و دلان زنگرور را دلیل و نشانه‌ای برای انتقاد و پرشش از عراقچی و دستگاه متبوعش کردند.

البته درباره هرکدام از موارد یادشده می‌توان با جزئیات و منصفانه سخن گفت، اما این یادداشت بر آن است به موضوع نقدها بر دیپلماسی استانی وزارت خارجه بپردازد.

دیپلماسی استانی قرار است امکان تعاملات تجاری-فرهنگی را برای استان‌ها با کشورهای مجاور فراهم آورد و روندهای کُند مرکزگرا را کمی متعادل کند تا سود آن به ملک و ملت برسد. بالطبع در این سال‌ها از بوروکراسی خسته کننده، تمرکزگرا، کُند و گاه مستاصل‌کننده بسیار شنیده‌اید و حالا اگر این دیپلماسی استانی بتواند در این حوزه گره‌گشایی کند، چه ایرادی بر آن مرتب است؟

بخشی از نقدها بر آن است که این طرح می‌تواند مقدمه فدرالیسم و جداسری باشد و بانک شومی را بردارد. البته دیکته نانوشته بی‌غلط نیست و طرح‌ها تا کلی و فقط در کلمات هستند، نمی‌توان درباره ابعاد، آثار و پیام‌هایشان سخن گفت؛ باین‌حال، نمی‌توان به هراس از اموری که ممکن است زمانی مطرح شود، تمام ابتکارات و امکان‌ها را کنار گذاشت و حتی از طرح آنها ترسید. خاطرم هست سال‌ها قبل، یکی از رؤسای جمهور سابق از امکان واگذاری برخی اختیارات به استان‌ها سخن گفته بود و دکتر جواد طباطبایی، مبدع ایده ایرانشهری و استاد دانشگاه، چنان تند و تلخ به او تاخت که تاک و تاک‌نشان با هم رفتند و هیچ‌کس نپرسید ایده ایشان دقیقاً چیست؟

اکنون هم باید دانست که تنها قرار

است امکان تصمیم‌هایی اقتصادی،

کنسولی و فرهنگی به مناطق داده شود

و تصمیمات کلان همیشه و مشابه تمام

دنیا، متمرکز و متناسب با منافع ملی

گرفته می‌شود.

اگر این دیپلماسی استانی بتواند به تولید و توزیع ثروت در مناطق دورتر از مرکز و خصوصاً سرحداث راه ببرد، طبعاً دل‌بستگی و پیوستگی مردم آن صفحات به کشور را بیشتر می‌کند و خود یک ظرفیت امنیتی برای کشور است که امکان مانور بیگانگان را هم کمتر می‌کند.

بالطبع نگرانی‌هایی همچون پراکندگی تصمیم، لغزش به سمت امور غیرلازم، ایجاد انحصار برای مدیران و منتقدان محلی مشابه برخی مناطق آزاد وجود دارد که باید پس از مدتی از اجرای طرح، ارزیابی شود و در صورت لزوم مورد تصمیم و اصلاح قرار بگیرد و حتی اگر طرح بازخورد و آثار مناسبی نداشت، کنار گذاشته و تعلیق شود.

نکته دیگر آن است که می‌توان عملکرد دستگاه دیپلماسی و شخص وزیر را نقد کرده و حتی تاکافی یا ضعیف ارزیابی کرد و خاصیت سیاست، نقدنشان و البته پاسخ‌دادن است. اما اگر بنا بر نقد و سخن است، باید تمام وجوه، امکان‌ها و البته شرایط کشور و جهان را به اتفاق در نظر آورد.